

Slutrapport

Utveckling av den öppna ungdomsverksamheten

Jens Eriksson, Anne Norman och Anna Törnqvist

Dokumenttyp: Slutrapport

Dokumentnamn: Utveckling av den öppna ungdomsverksamheten

Beslutat datum: 2020-12-16

Gäller från datum: 2020-12-18

Beslutat av: Idrotts- och fritidsnämnden

Ansvarig förvaltning och avdelning: Kultur- och fritidsförvaltningen, utveckling och stöd

Diarienummer: IFN 2020/124

Dokumentinformation: Fritidsgård, ungdomsverksamhet

Innehåll

Sammanfattning.....	5
Uppdrag att utveckla ungdomsverksamheten.....	6
Utvecklingsprojekt öppen ungdomsverksamhet.....	8
Utmaningar och möjligheter för den öppna ungdomsverksamheten.....	10
Unga i Haninge.....	10
Vad unga i Haninge vill ha.....	12
Öppen ungdomsverksamhet möjliggör.....	13
Fritidsstilarna är många (och ökar i antal).....	14
Digitalisering.....	15
Ungas rätt till delaktighet och inflytande.....	16
Tillgänglig öppen ungdomsverksamhet.....	16
Framtidens öppna ungdomsverksamhet i Haninge.....	18
Områden att utveckla och stärka.....	20
Fortsatt arbete, uppföljning och rapportering.....	29
Det fortsatta arbetet.....	29
Effekter som ska uppnås.....	30
Referenser.....	31

Sammanfattning

Ambitionen för utvecklingen av den öppna ungdomsverksamheten i Haninge kommun är att stärka kvaliteten och öka möjligheterna till utveckling av nya typer av arbetssätt och verksamhetsinriktningar. Syftet är att bättre svara upp mot ungas behov och önskemål, nå en större andel ungdomar samt uppnå en jämställd verksamhet. Utvecklingsarbetet ger möjlighet att addera nya metoder och verksamhetsformer för att göra den öppna ungdomsverksamheten relevant för fler unga.

Den öppna ungdomsverksamheten i Haninge består av sex fasta fritidsgårdar runt om i kommunen samt Lilleken. År 2023 kompletteras den öppna ungdomsverksamheten med en lokal i Vega aktivitetshus. Prioriterad målgrupp för den öppna ungdomsverksamheten kommer från och med 2021 att vara alla ungdomar i årskurs 7–9.

Tre nya verksamhetsinriktningar ska utvecklas. Den befintliga verksamheten kompletteras med en rörlig och platsobunden öppen ungdomsverksamhet som ger ungdomar i fler delar av kommunen tillgång till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter. Digital ungdomsverksamhet ska utvecklas både i form av aktiviteter som produceras och erbjuds i det digitala rummet och genom digitala verktyg på fysiska mötesplatser för till exempel digitalt skapande. Tillsammans med målgruppen ska öppen ungdomsverksamhet riktad till gymnasieungdomar utvecklas, med tydligt fokus på aktiviteter för vuxenblivande i kombination med sociala aktiviteter som diskussioner, kulturverksamhet och hälsofrämjande aktiviteter.

Nya arbetsmetoder utvecklas för att skapa en gemensam plattform för ungas delaktighet och ungas egen organisering i den öppna ungdomsverksamheten. Ungdomar ska bjudas in till dialog och samråd och fritidsaktiviteter ska planeras, genomföras och utvärderas tillsammans med eller av ungdomar.

Gemensamt för alla verksamheter är att öka attraktiviteten och relevansen genom att utveckla tydligare samverkansformer med civilsamhälle och näringsliv i syfte att skapa ett bredare aktivitetsutbud som tilltalar fler unga. Kulturverksamhet med möjlighet till egen produktion och scenframträdanden ska också stärkas. Utbudet av fritidsaktiviteter som baseras på tjejers önskemål och behov ska utökas för att nå jämställdhet i verksamheten. Ett viktigt steg för att uppnå jämställdhet är också att kompetensutveckla personalen i jämställdhetsfrågor samt att skapa trygga och inkluderande miljöer.

Alla verksamheter ska aktivt utveckla arbetssätt och erbjuda ett innehåll som möjliggör för unga med funktionsnedsättningar att kunna delta utifrån sina förutsättningar.

Uppdrag att utveckla ungdomsverksamheten

I idrotts- och fritidsnämndens *Strategi och budget 2020–2021* fattade nämnden beslut om att minska helårsramen för fritidsgårdsverksamhet med 2 350 tkr från och med år 2020. Att genomföra besparingsåtgärder i denna storlek innebär att fritidsgårdsverksamheten som helhet påverkas. Tillsammans med att kultur- och fritidsförvaltningen också har ett uppdrag från kommunfullmäktige om att utveckla den öppna ungdomsverksamheten så tog idrotts- och fritidsnämnden beslut om en större omorganisering och att ett utvecklingsarbete ska genomföras under 2020 (1).

Kultur- och fritidsförvaltningen valde att konkretisera utvecklingsarbetet i ett projektdirektiv som beskriver ambitionen för den framtida öppna ungdomsverksamheten (2). Ambitionen är att stärka kvaliteten i kommunens öppna ungdomsverksamhet och öka möjligheterna till utveckling av nya typer av arbetsätt och verksamhetsinriktningar. Syftet är att bättre svara upp mot ungas behov och önskemål, nå en större andel ungdomar samt uppnå en jämställd verksamhet. Utvecklingsarbetet ger möjlighet att addera nya metoder och verksamhetsformer för att göra den öppna ungdomsverksamheten relevant för fler unga.

I projektdirektivet beskrivs en förväntad förflyttning från år 2021:

- Att verksamheten ska nå fler.
- Att verksamheten ska attrahera flickor och pojkar i lika stor utsträckning.
- Att verksamheten för unga med funktionsnedsättningar fortsätter utvecklas och finns på alla fritidsgårdar i olika former.
- Att ett brett utbud av planerade och organiserade aktiviteter ökar.
- Att tillgängligheten ökar med öppettider anpassade efter målgruppens behov.
- Att verksamheten planeras, genomförs och utvärderas tillsammans med eller av ungdomar.

I projektdirektivet pekas också sju inriktningsdirektiv ut:

- Kommunens fritidsgårdar ska i första hand rikta sig till målgruppen årskurs 7 till och med 9.
- För målgruppen 16 till och med 19 år ska riktad verksamhet utvecklas tillsammans med målgruppen.
- Samtliga verksamheter ska aktivt utveckla arbetssätt och erbjuda ett innehåll som möjliggör för alla ungdomar med funktionsnedsättningar att kunna delta utifrån sina förutsättningar.
- Verksamheten ska kontinuerligt bedriva organiserade aktiviteter och större arrangemang i samverkan med ungdomar på andra platser än på fritidsgården.
- Fritidsgårdarna ska samverka med andra aktörer för att med gemensamma krafter erbjuda aktiviteter som ger ungdomar möjlighet att hitta, utveckla och växa genom sitt intresse.
- Verksamheten ska verka för en bredd av kulturaktiviteter, erbjuda möjlighet till egen produktion och scener för uppträdande.
- Verksamheten ska verka för att ungdomar ges kunskap om demokratiska processer för att stärka ungdomars inflytande och delaktighet i hemkommunen samt ge kunskap om egen organisering.

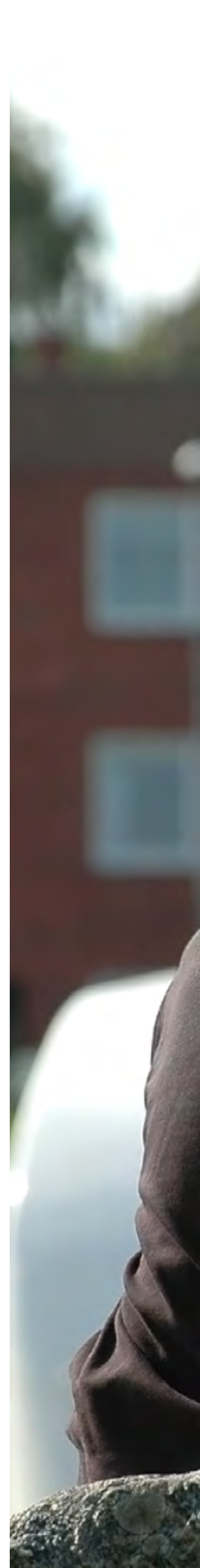
Utvecklingsprojekt öppen ungdomsverksamhet

Att genomföra denna typ av utvecklingsarbete är en omfattande process där olika intressenter behöver vara involverade. En projektgrupp bestående av representanter från fritidsledarkåren, verksamhetschefer, civilsamhället samt ungdomsrådets processamordnare har sedan januari 2020 arbetat i projektet under ledning av Jens Eriksson, barn- och ungdomsstrateg och Anne Norman, verksamhetschef. Projektet har haft regelbundna avstämningar med styrgruppen som har bestått av kultur- och fritidsförvaltningens områdeschefer, verksamhetscontroller och chefen för utveckling och stöd.

Projektdirektivet som beskriver ambitionen för den framtida öppna ungdomsverksamheten, en förväntad förflyttning från 2021 och sju inriktningsdirektiv har legat till grund för projektgruppens arbete.

En viktig del i projektet har varit att samla in ungas önskemål och åsikter om deras fritid i Haninge. På grund av coronapandemin fick flera planerade aktiviteter ställas om till digitala. Med stöd av undersökningsföretaget *Enkätfabriken* togs två webbenkäter fram, den ena enkäten riktades till högstadiet och den andra till gymnasiet. Med hjälp av *Changers hub* genomfördes även två digitala workshoppar där unga i Haninge gavs möjlighet att bidra med sina visioner av hur den öppna ungdomsverksamheten ska se ut och vilket innehåll den ska ha i framtiden. Changers hub är ett innovationshus i Alby för målgruppen 16–29 år som verkar främst inom kultur, tech och entreprenörskap (3).

Projektgruppen har även arbetat med att undersöka och analysera goda exempel från ungdoms- och fritidsverksamhet nationellt och internationellt, genomföra studiebesök, fånga upp personalens tankar och idéer samt hämtat inspiration och kunskap från forskning och olika rapporter. Ett antal sakkunniga bland annat från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), nätverken Kvalitet och kompetens i samverkan (KEKS) och Kunskapscentrum för fritidsledarskap (KC) samlades också till ett digitalt hackathon om öppen ungdomsverksamhet. Hackathon är en innovationsprocess med ursprung i IT-branschen. Under ett hackathon samlas människor med olika erfarenheter och kompetenser för att tillsammans arbeta med lösningsdriven innovation kring en förutbestämd utmaning. Under ett hackathon omsätts idéer snabbt till prototyper och avslutningsvis pitchar deltagarna sin idé (4). I det digitala hackathon som genomfördes baserades utmaningarna på projektdirektivet så som att öka ungas delaktighet, uppnå en jämställd besökargrupp och utveckla kulturverksamhet.

Utmaningar och möjligheter för den öppna ungdomsverksamheten

I utvecklingsarbetet av den öppna ungdomsverksamheten finns ett antal möjligheter och utmaningar som förvaltningen behöver ta hänsyn till i arbetet. Det rör sig om lokala förutsättningar, barnkonventionen, europeiska strategier och riktlinjer samt trender i samhället som påverkar oss lokalt, som exempelvis digitalisering och individualisering.

Unga i Haninge

Fritiden är en viktig del i ungas liv och ungas fritid är ett utpekat område inom ungdomspolitiken. Det ungdomspolitiska målet är att - Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. I fritidsvaneundersökningen *Ung livsstil Haninge* uppger 54 procent av de svarande i högstadiet att det är fritiden som betyder mest för att ge livet mening.

Haninge kommun är inne i en expansiv fas när kommunen går från förort till stad. Det innebär också en växande befolkning och kommunen har passerat 93 000 invånare. Andelen barn och unga är större i Haninge än i länet och riket i stort. År 2021 väntas antalet unga i åldersgruppen 13–15 år uppgå till 3 600. Antalet unga i åldersgruppen 16–18 beräknas bli 3 300. Det innebär att det i kommunen finns nästan 7 000 tonåringar i målgruppen för den öppna ungdomsverksamheten.

Haninge är en stor kommun till ytan och avstånden är stora. De stora avstånden i kommunen är en utmaning för den öppna ungdomsverksamheten eftersom det inte är ekonomiskt möjligt att bedriva fast verksamhet i alla kommundelar.

Unga i Haninge kommun har olika förutsättningar och deltagandet i fritidsutbudet är ojämnt fördelat. Ung livsstils undersökning visar att 78 procent av tjejerna i Brandbergen inte deltar vare sig i någon förening eller i kulturskolan. Det kan jämföras med Vendelsö-Gudö där endast 28 procent av tjejerna inte deltar i förenings- eller kulturskoleverksamhet. Resultaten är snarlika när det gäller killars deltagande i föreningarnas eller kulturskolans verksamheter. Bland killarna sticker Västerhaninge ut där 68 procent inte deltar i varken föreningsliv eller kulturskola (5).

Fritidsgårdsverksamhet har visat sig vara särskilt viktig för unga som inte tar del av annat fritidsutbud. Ung livsstil visar att 50 procent av högstadieungdomarna och 61 procent av gymnasieungdomarna i Haninge inte deltar i föreningarnas eller i kulturskolans verksamheter. Färre tjejer än killar i högstadiet är medlemmar i idrottsföreningar. Få unga är med i andra föreningstyper än idrottsföreningar och över tid är det allt färre unga som är föreningsanslutna.

Studier visar att fritidsgårdarnas besökare ofta är från familjer med små ekonomiska resurser och att unga som besöker fritidsgårdar i stor utsträckning har utländsk bakgrund. Områden där en stor andel föräldrar är arbetslösa eller har försörjningsstöd samt där ungdomar har sämre skolresultat har en större andel fritidsgårdsbesökare än områden med en motsatt karaktär. Dessa unga tar oftast inte del av annat fritidsutbud i lika stor utsträckning som de med andra förutsättningar. Ungdomarna i dessa områden prioriterar idrottsaktiviteter lägre och fritidsgårdar högre än ungdomarna i socioekonomiskt starka områden.

Av högstadieeleverna i Haninge vill 38 procent av tjejerna och 37 procent av killarna besöka en fritidsgård minst en gång per vecka visar Ung livsstils undersökning. Ändå visar alla undersökningar som Ung livsstil genomfört i Haninge kommun sedan 1990-talet att fritidsgårdar besöks av killar i högre utsträckning än av tjejer. Förvaltningens besöksstatistik åren 2017–2018 visar att tjejer utgör 34 procent av besöken kvällstid på fritidsgårdarna. Tjejer uppger dock i Ung livsstil att de vill besöka fritidsgårdar i större utsträckning än vad de gör. Samma undersökning visar även att unga med funktionsnedsättningar vill besöka fritidsgårdar mer än vad de gör.

Vad unga i Haninge vill ha

I projektet har webbenkäter och digitala seminarium genomförts med unga i Haninge. I detta avsnitt redovisas en sammanställning utifrån dem. Sammanställningen inkluderar även resultat från Ung livsstils fritidsvaneundersökning. Högstadiungdomar anser att vara med vänner (och familj), att ha roligt och sömn och vila är viktigast för dem under sin lediga tid. På sin fritid vill tjejerna helst titta på filmer, serier eller på Youtube. Killarna vill helst spela data- och tv-spel. Gemensamt för alla är att de också vill träffa sina kompisar, vara på sociala medier och umgås med varandra.

På frågan om vilka fritidsaktiviteter de tycker behövs i Haninge svarar tjejerna på högstadiet: festivaler, konserter, matlagning och bakning, träning, dans och spel. Killarna på högstadiet svarar att de vill spela dator- och tv-spel tillsammans med andra, träna, prata om relationer, sex och samlevnad och få studiestöd.

Majoriteten av högstadiungdomarna vill att det ska arrangeras fritidsaktiviteter på fredagar. Även på lördagar, måndagar, onsdagar och torsdagar vill de att fritidsaktiviteter arrangeras. Däremot är det färre ungdomar som efterfrågar fritidsaktiviteter på tisdagar och söndagar.

Högstadiungdomarna vill i första hand få information om fritidsaktiviteter digitalt, genom en app, via sociala medier eller via sin skolplattform. De efterfrågar också en bättre marknadsföring av fritidsaktiviteter på sociala medier. För högstadiungdomarna är det viktigt att fritidsaktiviteter arrangeras i området där de bor. De ser gärna att fritidsaktiviteter arrangeras både på fritidsgården och utomhus men även på deras skolor.

Ungdomarna uttrycker också att det är viktigt att lokalerna som används för fritidsaktiviteter är moderna och attraktiva lokaler med en modern utrustning. Gymnasieungdomarna har liknande fritidsintressen som högstadiungdomarna. De vill träffa kompisar, titta på film, serier och Youtube, träna, spela data och tv-spel, vara på sociala medier och umgås med familjen.

Däremot efterfrågar gymnasieungdomarna delvis ett annat aktivitetsutbud i den öppna ungdomsverksamheten än den yngre målgruppen. De efterfrågar ett större fokus på aktiviteter som förbereder dem inför vuxenlivet som exempelvis stöd för att ta körkort och hitta bostad, studieplatser, studiestöd, karriärrådgivning och CV-verkstad. Bland gymnasieeleverna i Haninge anser 51 procent av tjejerna och 37 procent av killarna att det är mycket viktigt att få hjälp med att söka arbete/utbildningar av vuxna på en mötesplats för gymnasieungdomar. Därtill efterfrågar de olika sociala aktiviteter som samtal och diskussioner om viktiga frågor, möjligheten att umgås, fester/klubbar, café, att

träna i olika former och spela spel. Att kunna påverka innehållet i öppen ungdomsverksamhet upplevs som än viktigare av gymnasieungdomarna, särskilt bland tjejerna (6).

För gymnasieungdomarna finns det skillnader för vart de skulle välja att placera en öppen mötesplats. 49 procent av tjejerna svarar att de kan tänka sig att åka till centrala Handen för en mötesplats. De kan tänka sig både en egen lokal utformad för gymnasieungdomar eller att vissa kvällar besöka en fritidsgård med särskilda öppettider endast för gymnasieungdomar. Killarna svarar att de i större utsträckning vill att fritidsaktiviteter anordnas i området där de bor, men att de också kan tänka sig att åka till Handen. Däremot vill de hellre ha en lokal som är speciellt anpassad för gymnasieungdomar snarare än att besöka fritidsgårdens lokaler vid särskilda tillfällen.

Öppen ungdomsverksamhet möjliggör

Europarådets ministerkommitté slår fast att ungdomsarbete (*youth work*), som inkluderar öppen ungdomsverksamhet, innebär att erbjuda en möjliggörande arena som är både aktivt inkluderande och socialt engagerande, kreativ och trygg, rolig och seriös, lekfull och planerad. Verksamheten ska präglas av tillgänglighet, öppenhet och flexibilitet och samtidigt främja dialog mellan unga och det övriga samhället. Det är erkänt att ungdomsarbete, ofta i samarbete med andra sektorer, ger en rad positiva effekter som att bidra till ungas välbefinnande, förstärka känslan av tillhörighet och stärka ungas förmåga att göra medvetna val. Det främjar också utvecklingen av olika färdigheter som kreativitet, konflikthantering och ledarskap. Ministerkommittén uppmanar till aktivt stöd för vidareutvecklingen av kvalitativt ungdomsarbete genom tydliga strategier, hållbara strukturer och resurser samt effektiv koordinering med andra sektorer (7).

I en öppen ungdomsverksamhet kan besökaren komma och gå när hen har lust, och välja att göra något eller att bara vara. Det finns inte krav på att prestera eller att konsumera för att delta. Den öppna ungdomsverksamheten har samtidigt målsättningar som att främja kreativitet och personlig utveckling. En öppen ungdomsverksamhet utgör en mötesplats mellan det formella och det informella och är en mycket bra, men samtidigt pedagogiskt utmanande, metod för att stimulera ungdomar att delta i nya och obekanta aktiviteter. Öppen verksamhet har vuxit fram som ett alternativ till föreningarnas verksamhet med tanken att en inte ska behöva vara med i en förening för att delta i en utvecklande fritidsverksamhet. Behovet av öppen verksamhet grundas också på att det samlade föreningslivet inte når omkring 40–60 procent av ungdomarna i högstadiet och gymnasiet.

Öppen ungdomsverksamhet kännetecknas av:

- Att vara öppen för alla i målgruppen
 - Frivilligt deltagande
 - Att en kan komma och gå som en har lust
 - Att besökarna varierar från dag till dag, stund till stund
 - Att besökarna inom vida ramar kan välja fritt att:
 - möta vänner, samtala och/eller
 - delta i olika former av fritidsaktiviteter
 - Inget krav på att prestera eller att konsumera (8)
-

År 2019 lanserades *Europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet* som bygger på ministerkommitténs rekommendation. Syftet med de europeiska principerna och riktlinjerna är att bidra till att vidareutveckla den lokala öppna fritids- och ungdomsverksamheten. Öppen ungdomsverksamhet ska enligt de europeiska principerna bygga på och svara mot ungas självupplevda behov, intressen, idéer och erfarenheter, och på så sätt ge mervärde och/eller glädje i livet. Verksamheten ska skapas, planeras, genomföras och utvärderas tillsammans med eller av unga. Verksamheten ska vara aktivt inkluderande och erbjuda lika möjligheter för alla unga, främja kritiskt tänkande och kreativitet såväl som mänskliga rättigheter, demokratiska värden och aktivt medborgarskap. Den ska bidra till ungas personliga och sociala utveckling genom icke-formellt och informellt lärande, sträva efter att stärka ungas självbestämmande, autonomi och tillgång till sina rättigheter. Den öppna ungdomsverksamheten ska ha ett helhetsperspektiv på unga och möta dem där de är, som kapabla individer och primära resurser i sina egna liv och för samhället som helhet. MUCF tillsammans med ett antal nätverk inom fritids- och ungdomsverksamhet (KEKS, KC, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) och Nackanätverket) arbetar för närvarande med att stödja den lokala implementeringen av de europeiska riktlinjerna.

Fritidsstilarna är många (och ökar i antal)

Det sker en snabb utveckling och etablering av allt fler stilar och aktiviteter inom kultur- och fritidsområdet. Nya genrer och undergrupper inom musik, kultur, idrott och träning utvecklas i snabb takt vilket ger nya förhållningssätt och smakinriktningar. Individualiseringen i samhället medför att fritidsaktiviteter blir allt viktigare identitetsmarkörer. Intressen blir allt mer nischade och vi känner störst samhörighet med de som har lika intressen som oss själva. Vi vill kunna idrotta, träna och ta del av fritids- och kulturaktiviteter på vårt sätt. När, vart och hur vi vill. Det för med sig en ökad efterfrågan på personanpassade lösningar, flexibilitet och on-demand-tjänster.

Digitalisering

Internet och sociala medier utgör en betydande del av barn och ungas vardag. Bland 3–5 åringarna använder cirka 90 procent internet och från 7 års ålder och uppåt använder så gott som alla barn och unga internet. I stort sett alla flickor mellan 12 och 15 år använder appen Snapchat (97 procent) och 91 procent av dem gör det dagligen. Det sker också en utveckling där Artificiell intelligens (AI) och andra digitala lösningar tar plats i hem, skola, arbetsplatser och på fritidsfältet - framförallt i det kommersiella fritidsutbudet.

EU:s nya ungdomsstrategi lyfter att fritidsledare behöver uppdaterad kompetens för att bättre förstå de utmaningar som ungdomar ställs inför på nätet och kunna nyttja möjligheterna med den digitala utvecklingen i ungdomsverksamheten. Vidare betonas att ungdomsarbetets struktur, metoder och kommunikationskanaler bör anpassas efter den digitala verkligheten. Digitalt ungdomsarbete bör enligt strategin införlivas i yrkes- och kompetensnormer för ungdomsarbete.

Digitalt ungdomsarbete innebär, enligt den europeiska expertgruppen i rådet om digitalt ungdomsarbete, att proaktivt använda eller hantera digitala medier och digital teknik i fritidsverksamheten. Digitala medier och digital teknik kan antingen vara ett verktyg, en aktivitet eller ett innehåll i fritidsverksamheten. Digitalt ungdomsarbete kan ske vid fysiska möten eller online, eller i en kombination av de båda (9).

Ungas rätt till delaktighet och inflytande

Barnkonventionen antogs som svensk lag den 1 januari 2020. Artiklarna 12 och 13 lyfter fram barn och ungas rätt att bli lyssnade på, samt rätten till inflytande och yttrandefrihet. Barnkonventionen ställer krav på oss att särskilt bereda barn och unga möjlighet att göra sina röster hörda.

Haninge kommun väntas inom kort anta en *Strategi för att stärka barns rättigheter i Haninge kommun*. Strategin baseras på barnkonventionen och syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter inom kommunen, vilket ytterligare höjer strävan att öka barn och ungas delaktighet och inflytande.

Samtidigt som ambitionen för ungas inflytande har höjts på internationell, nationell och lokal nivå deltar allt färre unga aktivt i den representativa demokratins kanaler, till exempel genom medlemskap i politiska partier och föreningsmedlemskap. Många unga upplever att beslutsfattare inte lyssnar på dem eller erkänner deras åsikter, de upplever att de har begränsade möjligheter att få inflytande på lokal nivå. Unga menar att det inte finns så stora möjligheter för dem att föra fram sina åsikter och att de inte vet hur de ska göra eller var de ska vända sig för att påverka. Endast 35 procent anser att de själva har stora möjligheter att föra fram sina åsikter till de som bestämmer i samhället (10). Studier visar även att det sällan sker systematiska dialoger med personer med funktionsnedsättning.

Samtidigt ökar intresset för samhällsfrågor bland unga. Många unga är intresserade och engagerade i vad som händer i samhället och tycker att det är viktigt att ta ställning. En majoritet av unga (sex av tio) anser att de är mycket eller ganska intresserade av samhällsfrågor.

Det finns enligt MUCF:s kartläggning väldigt lite forskning som belyser ungas inflytande inom fritidsområdet. De forskningsresultat som finns visar att ungas inflytande på fritidsgårdar samt i musik- och kulturskolor ligger på ungefär samma nivå som ungas inflytande i föreningslivet, där mellan 10 och 20 procent upplever att ledarna inte tar hänsyn till deras förslag (10).

Tillgänglig öppen ungdomsverksamhet

Myndigheten för delaktighet (MFD) visar i en rapport från 2020 att många personer med funktionsnedsättning önskar få möjlighet till fler aktiviteter på sin fritid än de har idag. Bristande tillgänglighet som till exempel avsaknad av tillgänglig information, otillräckligt utbud, svag privatekonomi, bristande stöd och otillgängliga transporter är några av anledningarna till att inte kunna delta. Rapporten visar att systematisk dialog med målgruppen sällan görs.

Det försvarar möjligheten att erbjuda ett aktivitetsutbud som möter efterfrågan. Målgruppen behöver involveras och bli mer delaktig i beslut om aktivitetsutbud (11).

Framtidens öppna ungdomsverksamhet i Haninge

Den öppna ungdomsverksamheten i Haninge består av sex fasta fritidsgårdar runt om i kommunen samt Lilleken som är en öppen ungdomsverksamhet för ungdomar i åldern 12–21 år i behov av extra stöd. Fritidsgårdarna är placerade i Brandbergen, Vendelsömalm, Handen, Jordbro, Västerhaninge och Tungelsta.

År 2023 kompletteras den öppna ungdomsverksamheten med en fast lokal i Vega aktivitetshus. Aktivitetshuset kommer att bli en mångsidig mötesplats där en ny F-9 skola samsas med bland annat bibliotek, idrottshall, kulturskola, café och en kombinerad öppen ungdomsverksamhet och träffpunkt för äldre. Placeringen i ett aktivitetshus innebär att det kommer att finnas många olika möjligheter att skapa ett brett och varierat fritidsutbud genom samverkan och tillgång till bland annat idrottshall och musikstudios i samma byggnad. Prioriterad målgrupp för den öppna ungdomsverksamheten i Haninge kommun kommer från och med år 2021 att vara alla ungdomar i årskurs 7 till och med 9. En målgruppsanpassad verksamhet för högstadieungdomar kan enligt erfarenhet leda till att fler ur målgruppen besöker verksamheten. Att målgruppsanpassa verksamheten bidrar också till en ökad kvalitet och attraktivitet då fritidsledarnas uppdrag blir tydligare gällande aktivitetsutbud och förväntningar på vad verksamheten ska erbjuda och till vilken målgrupp. Såväl målgruppen som vårdnadshavare kan också uppleva en ökad trygghet när inte ungdomar från både högstadiet och gymnasiet besöker verksamheten samtidigt.

Arbetet med att stödja de äldre högstadieungdomarna att finna fritidsintressen och hitta ut ur verksamheten till andra former av fritidsarenor blir också tydligare och enklare genom målgruppsprioriteringen. Flera av fritidsgårdarna i Haninge har redan påbörjat en målgruppsanpassning av verksamheten för högstadieungdomar och det har slagit väl ut genom att antalet yngre besökare och andelen tjejer har ökat.

I framtidens öppna ungdomsverksamhet kommer nya arbetsmetoder och verksamhetsinriktningar att utvecklas för att göra den relevant för fler unga. Den fasta verksamheten kompletteras med en rörlig och platsbunden verksamhet som ger ungdomar i fler delar av kommunen tillgång till ett varierat utbud av fritidsaktiviteter. Fritidsaktiviteter ska ske på oväntade platser och innehålla oväntade händelser. Fritidsledare ska tillsammans med unga, och

med samarbetsparter från civilsamhälle och näringsliv, öppna hela Haninge som en flexibel, mångskiftande och möjlig arena för ungdomars fritidsaktiviteter. Öppen ungdomsverksamhet kommer att bedrivas i olika format och på olika platser i kommunen som på fritidsgården, i det offentliga rummet, via uppsökande verksamhet, genom att en ungdomsförening arrangerar aktiviteter eller genom ett ungdomsdrivet event i en skola eller idrottshall.

För att nå en större andel unga i den öppna ungdomsverksamheten krävs roliga, intressanta och utvecklande aktiviteter. Bredd och flexibilitet i utbudet av aktiviteter är absolut nödvändigt för att attrahera unga med en individualiserad och varierad livs- och fritidsstil. Genom fritidsledarnas framåtriktade arbete tillsammans med unga och i samverkan med andra aktörer erbjuds med gemensamma krafter aktiviteter som ger ungdomar möjlighet att upptäcka nytt, hitta hobbyer, utvecklas och växa genom sitt intresse.

Ungas delaktighet och aktiviteter som planeras och genomförs tillsammans med och av ungdomar ska utgöra grunden i den öppna ungdomsverksamheten. Fritidsledarna ska i samarbete med unga vidareutveckla och pröva nya former för inflytande och delaktighet med syfte att få en tydligare bild av den mångfacetterade karta av fritidsintressen och önskemål som finns bland unga i målgruppen. Unga ska genom olika forum för delaktighet involveras och skapa och arrangera aktiviteter. Det är en grundplåt för att vara en intressant och attraktiv öppen ungdomsverksamhet på 2020-talet. Ungdomars kunskap om demokratiska processer ska utvecklas för att stärka ungas inflytande och delaktighet i kommunen samt skapa förutsättningar för egen organisering. Digital ungdomsverksamhet ska utvecklas i form av både aktiviteter som produceras och erbjuds i det digitala rummet samt med digitala verktyg på de fysiska mötesplatserna för till exempel digitalt skapande.

Den öppna ungdomsverksamheten i Haninge ska stärka kulturutbudet, verka för en bredd av kulturaktiviteter och erbjuda möjlighet till egen produktion och scener för uppträdande. Unga i Haninge efterfrågar fler kulturaktiviteter i den öppna ungdomsverksamheten, som till exempel att skapa film, foto, musik, kreativt skapande, dans och möjlighet till att uppträda i form av till exempel ”öppen scen” (6).

Utbudet av fritidsaktiviteter som baseras på tjejers önskemål och behov ska utökas för att nå jämställdhet i verksamheten. Ett viktigt steg för att skapa en jämställd verksamhet är också kompetensutveckling av personalen samt att skapa trygga och inkluderande miljöer.

Alla verksamheter ska aktivt utveckla arbetssätt och erbjuda ett innehåll som möjliggör för unga med funktionsnedsättningar att kunna delta utifrån sina förutsättningar.

Det finns ett behov av att utveckla en riktad öppen ungdomsverksamhet tillsammans med och för gymnasieungdomar. 72 procent av tjejerna och 49 procent av killarna anser att Haninge kommun behöver en mötesplats där gymnasieungdomar har möjlighet att "bara vara" och/eller syssla med olika aktiviteter. Aktiviteter anpassade och riktade till gymnasieungdomar har inte erbjudits i någon större omfattning. De gymnasieungdomar som har besökt verksamheten har deltagit i fritidsgårdarnas allmänna aktivitetsutbud. Studier visar att gymnasieungdomar delvis efterfrågar ett annat aktivitetsutbud än den yngre målgruppen. De önskar större fokus på aktiviteter för vuxenblivande så som stöd för att ta körkort, hitta bostad, studier och yrkesval (12).

Unga i Haninge efterfrågar även en bättre marknadsföring av fritidsaktiviteter på sociala medier. En utmaning för verksamheterna är att nå ut med sin marknadsföring på ett effektivt sätt, även till de ungdomar som inte redan är besökare. För att få en högre kvalitet, genomslagskraft och nå nya målgrupper i större utsträckning kommer verksamheterna, i dialog med unga, börja kommunicera mer enat och regelbundet i prioriterade kanaler.

Områden att utveckla och stärka

Forum för delaktighet och ungdomsdrivna aktiviteter

Unga ska vara delaktiga i den öppna ungdomsverksamheten. Ungdomar ska bjudas in till dialog och samråd och fritidsaktiviteter ska planeras, genomföras och utvärderas tillsammans med eller av ungdomar. Det är steg i att verka för demokrati och bidra till ungas självständighet, ansvarstagande och aktiva deltagande i samhället. Unga ska uppleva att de kan förändra sin egen situation och sin omgivning nu och inför framtiden.

Delaktighetsarbetet i en öppen ungdomsverksamhet behöver vara flexibelt och bestå av en mix av olika nivåer av delaktighet och inflytande där unga kan vara engagerade i olika grad. En kväll hålls ett gårds- eller ungdomsstyrelsemöte, nästa dag planeras helgen i en *Snapchat-grupp* eller i ett direktmöte med ungdomarna i en arrangemangsgrupp. En *Delaktighetsmall* har tagits fram att använda tillsammans med unga för att skapa tydligare delaktighet och demokratisk process. Som en del i detta ska verksamheterna också kunna visa på kompetenser som de unga får med sig genom ELD-metoden. Utvecklingsprojektet genomförde webbenkäter och digitala workshops för att fånga upp ungas behov och önskemål. Det är en modell för att stärka ungas inflytande genom digitala verktyg som kan utvecklas och prövas i fler sammanhang.

Personalen bör få ytterligare kompetensutveckling kring barnkonventionen. Dels dess grunder men framförallt när det gäller konkreta arbetssätt. Barnombudsmannen har producerat material som kan användas bland annat i form av webbutbildningar för personal.

Att främja ungas egen organisering genom att ytterligare underlätta för barn- och unga att själva bilda ungdomsföreningar inom de öppna ungdomsverksamheterna är ett annat område som ger unga möjligheter att skapa sin egen fritid och samtidigt få viktiga erfarenheter för framtiden. Verksamheterna ska arbeta aktivt för att ungdomsföreningar bildas. Samverkan kan till exempel ske med organisationerna Fritidsforum eller Reacta för att förenkla bildandet av ungdomsföreningar. En ny *Ungdomsledarutbildning* tas fram och prövas. Ungdomsledarutbildningen ska bäras fram av barnkonventionen och ge unga verktyg för att leda andra unga och till egen organisering.

Nya arbetsmetoder utvecklas för att skapa en gemensam plattform för ungas delaktighet i den öppna ungdomsverksamheten. En tydlig gemensam beskrivning av ungas delaktighet ska tas fram för att synliggöra ungdomsinflytande och delaktighet för både personal och ungdomar. Modellen *Inordnande och utvidgande praktik* används för att klargöra personalens arbete med delaktighet och inflytande. Detta arbete har tagits fram av Kvalitet och kompetens i samverkan (KEKS) och FOU i Väst. Modellen ger insikt i och möjlighet att utveckla tankemönster kring delaktighet (13). Olika nivåer av delaktighet och inflytande kan synliggöras och paketeras i en *Engagemangstrappa*. Det ska finnas tydlig information till ungdomar om hur de kan vara med och påverka och vara delaktiga.

I KEKS stora enkätundersökning svarar nästan hälften av de regelbundna fritidsgårdsbesökarna att om det kunde bli precis de aktiviteter och arrangemang de skulle vilja ha, så skulle de vilja vara med och planera och genomföra dem (14). 50 procent av ungdomarna som besvarat vår webbenkät vill kunna lämna idéer till verksamheter/aktiviteter/event genom en app. Att unga är delaktiga i att forma och utveckla aktivitetsutbudet är en framgångsnyckel som lyfts fram i alla verksamheter och hos alla aktörer som lyssnats in under projektet.

En jämställd verksamhet

Den öppna ungdomsverksamheten är idag en verksamhet där majoriteten av besökarna är killar. Under 2017–2018 utgjordes 34 procent av besöken kvällstid av tjejer. Däremot uppger tjejer att de vill besöka fritidsgårdarna i större utsträckning än vad de gör idag. Att tjejer är underrepresenterade i besökargruppen är nationellt en utmaning för öppen ungdomsverksamhet. Undersökningar som gjorts i ett antal Stockholmskommuner visar att andelen tjejer i verksamheterna uppgår till mellan 28 och 34 procent (5).

En utpekad riktning för den öppna ungdomsverksamheten från 2021 är att den ska attrahera flickor och pojkar i lika stor utsträckning. För att nå en jämställd verksamhet finns det ett antal identifierade framgångsfaktorer för hur ett målinriktat jämställdhetsarbete bör bedrivas inom verksamheten.

Det finns bland annat en grundstruktur som öppna verksamheter kan använda för att utveckla arbetet för en jämställd besökargrupp. Den består av fem områden som huvudsakligen har utkristalliserats med utgångspunkt i en lång rad av utvecklingsprojekt kring öppen verksamhet. För att lyckas skapa ett utbud som når en bred målgrupp krävs att verksamheten kontinuerligt arbetar med samtliga områden. Dessa fem områden är (15):

-
1. Ledarnas kunskap och förhållningssätt
 2. Marknadsföring och rekrytering av nya besökare
 3. Klimat, relationer och trygghet
 4. Lokalernas utformning
 5. Ett varierat aktivitetsutbud
-

Tidigare erfarenheter visar att när det gäller att uppnå jämställdhet i besökargruppen så är grunden utbildning av personal i jämställdhetsfrågor. Utbildning som tar upp teman som normkritik, attityder, representation med mer. Det bedöms som avgörande att personal får större kunskap och en ökad medvetenhet om jämställdhetsfrågor för att lyckas öka antalet tjejer som besöker verksamheterna.

För att uppnå en jämställd besökargrupp är det viktigt att skapa trygga och inkluderande miljöer och att arbeta med tjejers delaktighet i utformningen av verksamheten. Att arbeta med trygghetsfrågor ses som särskilt viktigt för att tjejer ska trivas och vilja ta del av verksamheten. 50 procent av de som inte besöker fritidsgårdar uppger att de känner sig otrygga i att gå dit (5).

Haninges öppna ungdomsverksamheter ska vidareutveckla arbetet med stöd av det material som finns framtaget för jämlikhets- och trivselronder. Materialet baseras på Karlstadsmodellen för en genusmart öppen fritid - *Alla ska trivas* (16). Ronderna består av sex fokusområden som genomförs utifrån ett årshjul. Åtgärdsplaner kopplas till varje fokusområde och uppföljning sker genom besökarenkäten, statistik och den digitala dagboken StudyAlong.

En framgångsfaktor som flera andra aktörer vittnar om är att anpassa utbudet så att det blir mer könsneutralt för att tilltala fler. För att komma dit ska den öppna ungdomsverksamheten utökas med ett aktivitetsutbud som i större utsträckning baseras på tjejers önskemål och behov. Forskning visar att tonårstjejer efterfrågar ett annat aktivitetsutbud än killar när de får frågan om vilka aktiviteter de föredrar på fritiden. Även när tjejer och killar delger vad de vanligen gör på fritiden skiljer det sig åt mellan könen gällande de populäraste fritidssysselsättningarna. Det är därför av yttersta vikt att fritidsgårdarnas aktivitetsutbud anpassas för att bättre svara mot tjejernas önskemål. I Ung Livsstils

undersökning från Haninge 2016/2017 framgår det att de största anledningarna till att tjejer inte besöker fritidsgårdar är att de inte tycker det verkar intressant, att det inte är kul, att deras kompisar inte är där och att de inte känner någon som arbetar där. De tjejer som inte besöker verksamheten men som ändå uppger att dom skulle vilja göra det i större utsträckning efterfrågar i första hand strukturerade aktiviteter men också möjligheten att lära sig nytt. Tjejer efterfrågar alltså mer styrda aktiviteter än vad killar gör.

I de webbenkäter projektgruppen har genomfört med ungdomar i Haninge framgår att många av tjejerna framförallt önskar aktiviteter som festivaler, konserter, matlagning, bakning, träning av olika slag, dans och brädspel. Dessa aktiviteter är topp fem bland önskemålen från tjejer i högstadiet. Det som också går att utläsa är att det är många som vill att aktiviteterna ska ske nära där de bor eller i närheten av den skola de går i.

Rörlig och platsobunden ungdomsverksamhet

De stora avstånden i kommunen är en utmaning för den öppna ungdomsverksamheten eftersom det inte är ekonomiskt möjligt att bedriva fast verksamhet i alla kommundelar. I dialoger med ungdomarna framgår det att det är viktigt att fritidsaktiviteter arrangeras i området där de bor och de ser gärna att aktiviteter arrangeras på fritidsgården, utomhus eller i närheten av den skola där de går. Att komplettera den fasta verksamheten genom att utveckla en rörlig och platsobunden ungdomsverksamhet ger ungdomar i fler delar av kommunen tillgång till en kvalitativ öppen ungdomsverksamhet.

I den prioriterade målgruppen 13–15 åringar väntas år 2021 antalet unga uppgå till 3 600. Fritidsintressena är varierade, allt fler stilar och inriktningar etableras och förväntningarna ökar på ett individualiserat och specialiserat utbud.

Mobila och föränderliga fritidsaktiviteter och event ska skapas tillsammans av fritidsledare och unga för att äga rum på olika platser, lokaler och fritidsarenor i kommunen. Genom att utveckla platsobunden och flexibel ungdomsverksamhet kan vi erbjuda aktiviteter och event på olika platser också i de kommundelar där det inte finns en fast öppen ungdomsverksamhet.

Ett tydligt gemensamt syfte och uppdrag ska tas fram för den rörliga och platsobundna öppna ungdomsverksamheten. Ett antal fritidsledare ges dedikerad tid att baserat på andras erfarenheter tillsammans med unga och andra aktörer utveckla, forma och pröva verksamheten. Den rörliga platsobundna verksamheten sker inledningsvis i en begränsning av kommundelar som saknar fritidsgård för att testa konceptet för att senare bygga vidare och komplettera med fler områden. Vilka kommundelar som ska prioriteras för den platsobundna verksamheten behöver analyseras utifrån områdesfakta som antalet unga i målgruppen, socioekonomiska förutsättningar och andelen föreningsaktiva.

Den finska kommunen Kemi har erfarenheten av att mobil ungdomsverksamhet ger större möjligheter att bygga på ungas egna initiativ och att snabbare kunna svara upp mot ungas önskemål om aktiviteter. Kemi kommuns erfarenhet är att genom samverkan med olika aktörer som skola, civilsamhällets organisationer och näringslivet har den mobila ungdomsverksamheten kunnat erbjuda ett brett aktivitetsutbud och fått tillgång till lokaler för aktiviteter. Erfarenheter visar att genom mobil och platsobunden ungdomsverksamhet ökar möjligheterna att nå många ungdomar som tidigare inte har deltagit i verksamheten. Fritidsledarna blir tillgängligare och genom att röra sig mer på platser där unga samlas i det offentliga rummet har också fritidsledarna tagit sig ur sin komfortzon och interaktionen med unga sker mer på ungas villkor. Genom att se och möta ungdomarna på deras egna arenor har fritidsledarna lärt sig mycket mer om vad de unga verkligen vill göra och hur de vill spendera sin tid (17).

Digital ungdomsverksamhet

Från 7 års ålder och uppåt använder så gott som alla barn och unga internet. För att möta den digitala utvecklingen och nå fler unga måste ungdomsverksamheten ske på de ungas villkor och arenor. Det görs bland annat genom att utveckla nya digitala arbetsätt.

Användandet av digitala verktyg ska vidareutvecklas för att främja ungas delaktighet, skapa inspiration för deltagande i fritidsaktiviteter och bredda aktivitetsutbudet.

Former ska utvecklas där unga genom digital kommunikation kan påverka innehållet i verksamheten, bidra med idéer om aktiviteter, anmäla intresse och själva delta i skapandet av fritidsaktiviteter. Aktiviteter kan också produceras och erbjudas i det digitala rummet. Det kan till exempel vara diskussioner om aktuella frågor där unga arrangerar en panel som livesänds och där frågor från andra unga tas emot genom sociala medier. Andra arbetsätt är att exempelvis driva en veckovis POD med ämne och samtal som är aktuella och berör unga, eller en schemalagd chatt där fritidsledarna och inbjudna gäster möter unga.

Det digitala ungdomsarbetet innebär enligt det europeiska rådet även arbete med digitala verktyg på de fysiska mötesplatserna (18). Det behöver finnas förutsättningar för till exempel digitalt skapande. För ett sådant arbete krävs modern utrustning. Det kan handla om digitala verktyg för film, musik, POD, design, programmering och robotar. Design för 3D-skrivare var en av de mest efterfrågade aktiviteterna i den webbenkät som genomförts i utvecklingsarbetet.

Samverkan med andra aktörer kan utvecklas inom området och personal har behov av kompetensutveckling inom det digitala fältet. Kompetensutveckling skulle exempelvis kunna ske genom europeiska samarbeten och utbyten.

Utökad ungdomsverksamhet för unga med funktionsnedsättningar

De öppna ungdomsverksamheterna ska vara inkluderande och tillgängliga för alla oavsett villkor och förutsättningar. Alla ungdomar ska erbjudas möjlighet till en egenvald och meningsfull fritid i en trygg och inkluderande miljö.

Den öppna ungdomsverksamheten ska vara attraktiv och intressant för målgruppen unga med funktionsnedsättningar. Den ska erbjuda ett brett utbud av aktiviteter och stärka deras möjligheter att delta i kontinuerlig verksamhet, gärna i samverkan med civilsamhället och andra aktörer. Ett gemensamt åtagande för alla verksamheter är att tydliggöra och utveckla sitt utbud för att underlätta samverkan med Passalen.

I projektarbetet har flera utmaningar uppmärksammats när det gäller direktivet att utveckla arbetssätt och erbjuda ett innehåll som möjliggör för alla ungdomar med funktionsnedsättningar att kunna delta utifrån sina förutsättningar. Det finns få exempel på öppna ungdomsverksamheter som har integrerats fullt ut med målgruppen unga med funktionsnedsättning. De exempel på lyckad inkludering som projektet har fångat upp erfarenheter från bygger på inkludering av LSS-verksamhet. Det finns också inbyggda konflikter mellan det flexibla och spontana i öppen verksamhet och förutsägbarheten som är viktig för delar av målgruppen unga med funktionsnedsättning. Det är en svår balansgång att vara spännande som verksamhet och flexibel för ungas delaktighet och samtidigt vara tydlig och förutsägbar.

Delar av verksamheten eller vissa aktiviteter kan behöva ha inslag av segregerade aktiviteter, det vill säga särskilt utformade för en viss målgrupp som ett första steg eller utifrån särskilda behov hos målgruppen. För andra i målgruppen kan det fungera att delta inkluderat i den ordinarie verksamheten men med olika behov av anpassning och stöd. För unga med funktionsnedsättning behövs i många fall stödet innan aktiviteten, det vill säga stöd med resan till och från aktiviteten, förkunskap om vad som ska hända och någon som möter upp, introducerar och stödjer i verksamheten. För att skapa en aktiv inkludering krävs en nära dialog med målgruppen. Unga med funktionsnedsättning behöver involveras och tillfrågas om aktivitetsutbud och hur verksamhet och aktiviteter bör vara utformade. Här kan ett tvärperspektiv behövas där flera olika aktörer samverkar för att engagera målgruppen i syfte att stärka delaktigheten i arbetet med att utveckla tillgängliga fritidsarenor.

Det är viktigt att den befintliga träffpunkten Lilleken som är särskilt utformad och riktad till unga som behöver extra stöd, i huvudsak de med NPF – neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, finns kvar som en bas och som även kan bli ett steg där en slussning sedan kan ske till öppen ungdomsverksamhet i andra delar av kommunen.

Ett utvecklingsarbete påbörjas med inspiration från Karlstad kommuns inkluderingsmodell som ger konkreta och handfasta råd på vad som kan göras för att skapa bra förutsättningar i den öppna ungdomsverksamheten. Inkluderingsmodellen omfattar bland annat följande områden: välkomnande, trygghet, tydlighet och tillgänglig miljö samt nå och stödja unga med funktionsnedsättningar genom olika former av uppsökande och stödjande arbete (19).

Haninges fritidsledare behöver känna sig trygga med att ha erforderlig kompetens för arbetet med målgruppen. En strategi för finansiering och hållbar kompetensutveckling bör utformas. Utbildningarna föreslås innehålla baskompetens, handledning och kunskapsutbyte inom ett antal områden som exempelvis basföreläsningar om olika funktionsnedsättningar och bemötande samt tillgänglig information.

Bredd av kulturaktiviteter, möjlighet till egen produktion och scenframträdanden

Enligt högstadiungdomar i Haninge är att lära sig något nytt, att skapa film, foto, musik, hobbykurser med pyssel, måleri, smycke och möjlighet till att uppträda typ ”öppen scen” viktiga aktiviteter i den öppna ungdomsverksamheten (5).

Den öppna ungdomsverksamheten i Haninge ska stärka utbudet av kulturaktiviteter så som dans, musik, drama, skapande, dj och POD. Här ska finnas möjlighet till inriktning både mot band- och ensembleverksamhet, digitalt musikskapande och studio för digital- och liveinspelning. Möjligheter att prova-på och fasta rep- och studiotider kombineras med ledarledda spontana jam i den öppna verksamheten för att skapa ett intresse och sänka trösklarna. Workshops arrangeras regelbundet där unga får upptäcka och lära nytt inom kulturområdet.

Tillfällen för ungas scenframträdanden ska utökas genom att utveckla konsert- och scenverksamhet där unga kan uppträda på scen i olika kulturella uttryck så som musik, spoken word, teater, med mera. Ungdomar ska också i större utsträckning kunna ta del av scenkonst (till exempel livemusik, teater, dans, poesi, ståuppkomik) i den öppna ungdomsverksamheten.

En utvecklingsgrupp, *Ung kultur*, bildas med fritidsledare och representanter från exempelvis kulturskolan, biblioteken, studieförbund och/eller andra aktörer från civilsamhället. Gruppens syfte ska vara att med gemensamma krafter vidareutveckla och utöka utbudet av kulturaktiviteter i den öppna ungdomsverksamheten.

Breddat utbud och utökad samverkan

En utpekad riktning för den öppna ungdomsverksamheten är att samverka med civilsamhället och näringsliv för att med gemensamma krafter erbjuda en ökad bredd av kvalitativa fritidsaktiviteter som ger ungdomar möjlighet att hitta, utveckla och växa genom sitt intresse.

Ett brett utbud av spännande och roliga aktiviteter med flexibilitet och möjligheter till lärande är en nyckelfaktor för att attrahera unga med en individualiserad och varierad livs- och fritidsstil. Fritidsaktiviteter ska också ske på oväntade platser och innehålla oväntade händelser. Unga ska kunna testa nya saker men också ha möjlighet att fördjupa sig i det som de redan är bra på. Aktivitetsutbudet bör helst både bekräfta och utmana. Ungas delaktighet utgör grunden för verksamheten och fritidsaktiviteter ska planeras, genomföras och utvärderas tillsammans med eller av ungdomar.

Den öppna ungdomsverksamheten ska stimulera fysisk aktivitet och en positiv livsstil. Aktivitetsutbudet ska utökas med fler aktiviteter som främjar fysisk och psykisk hälsa. Unga efterfrågar både möjligheter till fysiska aktiviteter i idrotts-hallar men även mer utomhusaktiviteter på spontanytor, vid utomhusgym och i friluftsområden.

Unga efterfrågar festligheter i ungdomsverksamheterna på fredagar och lördagar. Aktiviteterna och innehållet på helgerna behöver enligt unga skilja sig från det som erbjuds under vardagarna. Tjejer efterfrågar det i något högre utsträckning än killar (5). För att möta efterfrågan ska ungdomsfester arrangeras i olika format, dels helgarrangemang på fritidsgårdarna men även större arrangemang i samband med storhelger och lov.

Öppen ungdomsverksamhet fungerar som en brygga mellan det spontana och det planerade där möjlighet till spontana aktiviteter och ett planerat aktivitetsutbud kompletteras med kurs- och gruppverksamhet som musik, foto/film, tjej-/killgrupper, idrott och dans. Grupp- och kursverksamheten ska utökas och förstärkas i Haninges öppna ungdomsverksamheter. Verksamheten ska bidra till kunskapsutveckling, stimulera lärande genom aktivitet och social gemenskap samt bekräfta och synliggöra ungas färdigheter.

Andelen aktiviteter som tilltalar tjejer ska ökas. Likaså ett breddat och stärkt utbud av kulturaktiviteter, digitala och platsobundna aktiviteter. Dessa utvecklingsområden beskrivs närmare under andra rubriker i detta avsnitt.

Utökad samverkan och samordning behövs både internt och externt för att fylla behovet av aktivitetsledare med spetskompetens, ge tillträde till lokaler

och platser för aktiviteter, finansiering och tillgång till material och utrustning. En viktig uppgift är att skapa nätverk och bygga relationer till civilsamhället och andra aktörer som kan främja en meningsfull fritid för unga i Haninge. Den öppna fritidsverksamheten ska vara en knutpunkt där olika livsbanor, projekt och intressen kan mötas, interagera och sedan inta nya former utanför verksamheten. Personalen ska baserat på ungas självupplevda behov, intressen och idéer stödja ungdomar, verksamheter och organisationer att hitta varandra för olika projekt och samarbeten.

Samverkan kan också ske på internationell nivå i form av ungdomsutbyten med verksamheter och organisationer i andra länder.

Öppen ungdomsverksamhet av och för gymnasieungdomar

I Haninge beräknas det år 2021 finnas 3 300 unga i åldersgruppen 16–18 år. Många gymnasieungdomar i Haninge efterfrågar öppen verksamhet riktad till just sin målgrupp. I Haninge är det fler ungdomar i gymnasiet (61 procent) än i högstadiet som inte är medlem i någon förening eller deltar i kulturskolans verksamhet. Studier visar att gymnasieungdomar delvis efterfrågar ett annat aktivitetsutbud i öppna verksamheter än högstadieelever. Gymnasieungdomarna önskar större fokus på aktiviteter för vuxenblivande (6).

Det finns behov av att tillsammans med målgruppen skapa arenor för öppen ungdomsverksamhet riktad till gymnasieungdomar. Att kunna påverka innehållet i verksamheten upplevs som än viktigare av gymnasieungdomarna, särskilt bland tjejerna (5). Den öppna verksamheten för gymnasieungdomar bör ha ett tydligt fokus på aktiviteter för vuxenblivande som till exempel teman om privatekonomi, studier, yrkesval, körkort och bostad. Därtill efterfrågar gymnasieungdomar sociala aktiviteter som samtal och diskussioner om viktiga frågor, möjligheten att umgås, fester/klubbar, café, att träna och spela spel. Olika former av kultur och skapande verksamhet är också efterfrågad som musikproduktion, dans, digitalt skapande och podcast (6). Den öppna ungdomsverksamheten för gymnasieungdomar kan komma att organiseras både lokalt i de olika kommunområdena och centralt i Haninge. Samverkan med civilsamhället, Arbetsförmedlingen, gymnasieskolor och andra aktörer blir mycket viktigt för att erbjuda kvalitet och bredd.

Fortsatt arbete, uppföljning och rapportering

Det fortsatta arbetet

I nästa steg påbörjar kultur- och fritidsförvaltningen implementeringsfasen med start 2021. I denna fas kommer förvaltningen att ta fram en mer detaljerad genomförandeplan för implementeringen, som bland annat kommer att innehålla en tydlig struktur med ansvarsfördelning, organisation för implementeringen och de olika stegen i genomförandeprocessen. Förvaltningen kan också komma att anlita externt konsultstöd i implementeringsarbetet.

För att förändringsarbetet ska bli så tydligt som möjligt inom förvaltningen blir det andra steget att förankra förändringsarbetet, både inom berörda verksamheter men även inom förvaltningen i stort. En viktig del i förankringsprocessen är att skapa enighet genom att tydliggöra varför förändringen sker, på vilket sätt, vilka som berörs och vad som krävs av verksamheterna för att möjliggöra verksamhetsförändringen. Därefter påbörjas själva genomförandefasen som kommer att delas in i flera olika steg. Det är i denna fas som mest resurser och tid kommer att gå åt. Utvecklingsarbete är omfattande och verksamhetsförändringen planeras pågå under cirka tre år för att nå målen.

Idrotts- och fritidsnämnden kommer att hållas uppdaterad genom löpande uppföljningar om hur utvecklingsarbetet fortskrider. Uppföljningarna sker inom ramen för ordinarie uppföljning i mål- och resultatstyrningen, det vill säga i samband med delår 1, 2 och i årsredovisningen.

Effekter som ska uppnås

Från och med år 2021 följs den öppna ungdomsverksamheten upp utifrån effektmål baserade på den förväntade förflyttningen och den nya riktningen för öppen ungdomsverksamhet i Haninge (se Uppdrag att utveckla ungdomsverksamheten ovan).

Nr	Effektmål	Mätmetod	Målvärde	Rapportering för effektmätning	Ansvarig för effektmätning
E1	Antal besök i den öppna ungdomsverksamheten	Statistik StudyAlong	Öka det totala antalet besök per verksamhet med 10 % per år jämfört med 2020.	T1, Årsredovisning	Verksamhetschef
E2	Andel av målgruppen årskurs 7-9 som besöker verksamheten i snitt per vecka	Statistik StudyAlong	15 % av målgruppen årskurs 7-9 besöker verksamheten i närområdet	T1, Årsredovisning	Verksamhetschef
E3	Andel flickor bland besökarna	Statistik Study Along	Andel flickor/pojkar 40/60 % eller jämnare	T1, Årsredovisning	Verksamhetschef
E4	Andel annonserade större arrangemang som är planerade och genomförda av ungdomar	Statistik StudyAlong	75 %	T2, Årsredovisning	Verksamhetschef
E5	Andel aktiviteter som är planerade och genomförda av ungdomar	Statistik StudyAlong	50 %	T2, Årsredovisning	Verksamhetschef
E6	Besökare som anser att de kan vara med och bestämma om vad som ska hända på fritidsgården	Besökarenkät	80 % som svarat 4-5 på en femgradig skala	Årsredovisning	Verksamhetschef
E7	Besökare som anser att på fritidsgården kan de vara med på många olika intressanta aktiviteter	Besökarenkät	80 % som svarat 4-5 på en femgradig skala	80 % som svarat 4-5 på en femgradig skala	Verksamhetschef
E8	Besökare som anser att på fritidsgården kan man få ett nytt intresse.	Besökarenkät	80 % som svarat 4-5 på en femgradig skala	Årsredovisning	Verksamhetschef
E9	Antal besökare som genomgått utbildning i demokratiska processer. Tex. förenings- och styrelsekunskap.	Statistik	75 ungdomar per år	T2, Årsredovisning	Verksamhetschef

Referenser

1. Rapport 2019-10-18 – *Utredning av fritidgårdsverksamheten. Förslag om besparingsåtgärder för 2020 och utveckling av fritidgårdsverksamheten.*
2. Projektdirektiv 2020-01-15 – *Utveckling av öppen fritidsverksamhet 2020.*
3. Changers hub - Om oss. [Online] [Hämtad: den 30 11 2020.] <https://www.changershub.se/om-oss/>.
4. *Hackathon - en metod för ökat inflytande.* Borås: Borås stad, 2019.
5. *Ung livsstil Haninge 2016/2017.*
6. *Ung livsstil Haninge 2016/2017*, Projektets webbenkät.
7. *Recommendation CM/Rec(2017) 4 of the Committee of Ministers to member States on youth work.*
8. Andersson 2008, Ardstöm 1993, Lengheden 2016, Hanström & Pettersson Svenneke 2008, Nackanätverket 2017, Olsson 2008, Pettersson Svenneke & Havström 2007, Ungdomsstyrelsen 2011, Europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet.
9. *Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, om digitalt ungdomsarbete. 2019/C 414/02.*
10. *Fokus 19 - Det vore ju kul om de frågade nån gång.* MUCF, 2019.
11. *Aktiv fritid - Redovisning av ett regeringsuppdrag om att kartlägga lokala och regionala satsningar samt tillgången till fritidshjälpmedel 2020.* Myndigheten för delaktighet, 2020.
12. *Ung livsstil Haninge 2016/2017*, Projektets webbenkät. .
13. *Inordnande eller utvidgande - om delaktighetens villkor på fyra fritidsgårdar.* Mölndal : Kvalitet och kompetens i samverkan (KEKS), FoU i Väst, 2010.
14. *Vad är bra fritid för dig? Om ungdomars syn på den öppna ungdomsverksamheten.* Kvalitet och kompetens i samverkan (KEKS), 2020.
15. *Mötesplatser för unga, Det räcker inte att tänka med hjärtat*, Mia Hanström & Diana Pettersson Svenneke; Jämställdhetseffekten, Crossing borders; *En gård för alla*, föreläsning Diana Pettersson Svenneke, 2020-11-05.
16. *Alla ska trivas.* Karlstad: Karlstad kommun, 2017.
17. [Online] [Hämtad: den 12 november 2020.] <http://www.kemi.fi/palvelut/nuorisotyö/>, <https://www.europegoeslocal.eu/good-practices-results/?survey=40> .
18. *Slutsatser från rådet och företrädarna för medlemsstaternas regeringar, församlade i rådet, om digitalt ungdomsarbete. 2019/C 414/02.*
19. *Ungt inflytande för unga i behov av stöd - En handbok om att skapa en tillgänglig fritidsgård.* Karlstad: Karlstad kommun, 2020.

Hanninge
kommun